

سالی بود که محافل شعر راه افتاده بود و ایشان در دو محفل «نامه اربعین» و «سوگواره اربعین» با شعرا حشر و نشر داشتند و سخنانی را نیز در مجامع ادبی مطرح می‌کردند. در دیدارهای نوروزی هم به تشریح و تفسیر اشعار می‌پرداختند. به یاد دارم که در یک جلسه دیدگاه‌های شعرا نسبت به نوروز را دسته‌بندی کرده و به این موضوع اشاره داشتند که برخی از شاعران نوروز را به معنای دنیوی نگاه می‌کنند و برخی با دید عرفانی به بحث و بررسی نوروز پرداخته‌اند. من این دسته‌بندی را نوشتم و موجود است. دقت و موشکافی عمیقی درباره ردیف‌ها و دستگاه‌های موسیقی داشتند و از ارتباط آنها با شعر صحبت می‌کردند. در یکی از جلسات که به مناسبت روز زن برگزار شده بود و شهید فخری زاده، همسر ایشان و مجموعه‌ای از خانم‌ها حضور داشتند از من دعوت کردند تا شعری را در وصف حضرت صدیقه طاهره (س) بخوانم. این شعر من یک قصیده مسمط بود. آنهایی که اهل فن هستند، می‌دانند که اول قصیده قسمتی دارد که به آن بهاربه می‌گویند که آن را در وصف پاییز نوشته بودم و بعید می‌دانستم کسی در آن جمع به این موضوعات تسلط داشته باشد اما بعد از این که شعر را خواندم شهید فخری زاده همه اینها را تحلیل کرده و گفتند بهاربه را می‌توان در وصف پاییز هم گفت ولی اگر این طور می‌گفتید، بهتر می‌شد. فکر می‌کردم حساب و کتاب کرده‌ام و کسی متوجه نمی‌شود اما ایشان با تحلیل دقیق شان نشان دادند که بر این حوزه تسلط دارند.

توجه به خانواده

اهمیت به خانواده از دغدغه‌های مهم شهید فخری زاده بود. ما محافلی داشتیم که معمولا از ساعت ۳ تا ۵ تشکیل می‌شد و برخی مواقع به دلیل سؤال و جواب و بحث طول می‌کشید. تنها چیزی که باعث می‌شد بحث را قطع کنند، رفتن به منزل بود و می‌گفتند من به خانواده قول دادم ساعت ۶ خانه باشم، وگرنه هیچ مسأله کاری یا موضوع دیگری نمی‌توانست این جلسات را تحت الشعاع قرار دهد. خانواده دوستی و تعهد به خانواده از ویژگی‌های بارز ایشان بود و خیلی به فرزندان شان ابراز محبت می‌کردند و این امر صوری و تشریفاتی نبود بلکه عمیق و همراه با هدایت بود. درباره تعهد به خانواده از

منابع موثق شنیده‌ام که به‌رغم مشکلات زیادی که در حوزه‌های روزمره پیش می‌آمد اما همواره نسبت به رفع و رجوع مباحث خانوادگی حساس بودند و این مسأله در خصوص کارهایی که در این حوزه انجام داده‌اند، مشخص است.

سعه صدر بالا

سعه صدر ایشان نیز واقعا کم‌نظیر بود. ممکن است فکر کنید این یک ویژگی وراثتی است اما وراثت نمی‌تواند این قدر دوام داشته باشد. ارتباط مستمر ایشان با خدا و عرفان عمیق شهید فخری زاده به حفظ این ویژگی ممتاز کمک می‌کرد. نحوه برخورد شهید فخری زاده با نقدهایی که در جلسات به ایشان می‌شد، حکایت از سعه صدر والای ایشان داشت؛ نقدهایی که در بحث‌های فکری و فلسفی می‌شد و بعضا بی‌ادبانه و گزنده بود اما به کرات دیدم که ایشان با سعه صدر، تحمل و اظهار به این که در جایی اشتباه کردند، با این انتقادات برخورد می‌کردند. مثلا به ایشان اشکال می‌گرفتند مطلبی که خواندید از فلانی است و شهید فخری زاده پاسخ می‌دادند درباره اش تحقیق می‌کنم و اگر اشتباه بود، جلسه بعد می‌گفتند حرف من در این مورد اشتباه بود و آقای فلانی درست گفتند و بلافاصله مطلب را تصحیح می‌کردند. این بخشی از سعه صدر، روابط مدیریتی و اجرایی ایشان بود اما همان طور که مستحضرد انتقادپذیری کار آسان و همه‌گیری نیست و همه به راحتی نمی‌توانند انتقادپذیر باشند اما ایشان در حوزه‌های فکری، فلسفی و اندیشه‌ای بسیار انتقادپذیر بودند.

ارادت به امام و تبعیت از آقا

در محافلی که برگزار می‌کردیم و بحث‌هایی که داشتیم، دو مورد را به کرات تاکید می‌کردند اولی ارادت به امام راحل و دیگری مربوط به تبعیت از حضرت آقا می‌شد. بارها تکرار می‌کردند که اگر حضرت امام (ره) آن دنیا جلوی مرا بگیرند، چه جوابی دارم؟ در بحث‌های فکری و فلسفی هم به همین منوال بود و اشاره می‌کردند که این مطلب را حضرت آقا بیان کردند یا این که حضرت آقا فرمودند که ایران مهد فلسفه است و همه این مباحث ضبط و ثبت شده است.

استکبارستیزی یکی دیگر از ویژگی‌های شهید فخری زاده بود. عدم اعتماد به غرب اساس این تفکر بود. با وجود این که احساس می‌شد ایشان در بحث‌های فکری بنا به آنچه در عرف آمده نگاه روشنفکرانه‌ای دارند ولی به کرات به مسأله عدم اعتماد به غرب و توافقات با غرب می‌پرداختند و بی‌اعتمادی خود را صراحتا ابراز می‌کردند و دیدیم که پیش‌بینی ایشان عملا محقق شد در صورتی که بعضی افراد بسیار خوشبین بودند که اعتماد به طرف غربی کمک می‌کند تا به نتایج بهتری برسیم اما مشخص شد که نباید به غرب اعتماد کنیم. موضوع عدم اعتماد به غرب و استکبارستیزی جزو مسائلی بود که مکررا آن را بیان می‌کردند. شهید فخری زاده عدم اعتماد به غرب را تا حوزه علم و فناوری هم کشیده و معتقد بودند که خودمان باید سراغ علم برویم و به ارائه‌های غرب قانع نشویم و به آنها اعتماد نکنیم و کتاب طبیعت را خودمان از نو بخوانیم.

نحوه برخورد شهید فخری زاده با نقدهایی که در جلسات به ایشان می‌شد، حکایت از سعه صدر والای ایشان داشت؛ نقدهایی که در بحث‌های فکری و فلسفی می‌شد و بعضا بی‌ادبانه و گزنده بود

